

ב תוספות שם ותק"כ"ן בספר תורת האדם.

דברים הרעים שארעו ^(א) בהם: ב. °אף על גב דכתיב בקרא בחדש הרביעי בתשעה לחדש הבקעה העיר, אין מתענין ^(א) ^(ה) בתשעה בו אלא בשבעה עשר בו, מפני שאף על פי שבראשונה הבקעה בתשעה בו, כיון שבשניה הבקעה בשבעה עשר בו, תקנו להתענות בשבעה עשר בו, משום דחרבן בית שני חמיר לן:

תקנ הדין שיש בין תשעה באב ליתר צומות, ובו ד' סעיפים:

א רמב"ן בספר תורת האדם טור ושאר פוסקים, ב תוספות בסוף פרק קמא דתענית ושאר פוסקים.

א. * הכל חייבים להתענות ארבע צומות הללו ^(א) ואסור לפרץ גדר: הגה ^(ב) * מיהו, ^(ג) עברות ומניקות שמצטערות הרבה ^(ד) * אין להתענות (הגהות מימוני והמגיד פרק ה), ואפלו אינן מצטערות אינן מחיבות להתענות, ^(ה) אלא שנהגו ^(ב) להתמיר, ודוקא בשלשה צומות, אבל בתשעה באב מחיבות להשלים (כדלקמן סימן תקנד סעיף ה): ב. °צומות הללו חוץ מתשעה באב ^(א) ^(ג) ^(ה) מתירים ברחיצה וסיכה ונעילת הסנדל ותשימש המטה,

באר היטב

(ג) בתשעה. ולא רצו לגזר גם בתשעה בו, דאין מטריחין על הצבור יותר מדאי רמב"ן. וכתב מהגן אברהם, ואם כן בעל נפש יתענה גם בתשעה, מיהו בירושלמי אייתא שבראשונה היה גם כן בשבעה עשר, אלא מפני הצרות טעו בחשבון: (ב) להתמיר. כתב מ"ע סימן קיא, קטנים מאכילין אותם לחם ומים להתאבל עם הצבור, עד כאן לשונו. וכתב מהגן אברהם, ונראה לי דוקא קטן שיש לו דעת להתאבל: (ג) מתירים. ובעל נפש יחמיר בכלם כמו בתשעה באב חוץ מחליצת מנעל שלא יהא חתוכא ואטלולא, של"ה. מכל מקום כליל טבילה לא יפרש מאשתו, מגן אברהם. ועכשו ברחיצה המנהג לאסור ומפני כבוד השבת מתר, ב"ח:

° מתירים. עין באר היטב. ועין בפנים מאירות חלק ב סימן מט מה שכתב לתרץ קשית הש"י מאי רבותא דרבי כו' ופלרש דברי התוספות אהא דבקש לעקר, ועין שם שכתב שיש לומר שרבי בצונן רחץ כו' ואם כן ברחיצת חמין אסור, וכן כתבו האחרונים שבעל נפש יחמיר כו', עין שם, ועין במשפ"ץ חלק ב סימן רעא בארץ בזה. וכתב מהדור בזה בשם ידע אמת, אינו יכול להתענות בשלשה צומות חוץ מתשעה באב אין צריך התרה עין שם:

באר הגולה

א * הכל חייבים וכו'. תינקת בת שמים עשרה שנים ויום אחד ותינוק בן שלש עשרה שנה ויום אחד חייבים להתענות ולא קדם לכן, ואף שלא הביאו שתי שערות חייבים (פרי מגדים בשם אליה ובה): * מיהו עברות ומניקות וכו'. עין לקמן בסימן תרפ"ה בהג"ה לענין תענית אסתר, והוא הדין לענין כוואבי עינים אם מצטערות הרבה. ולענינו אפטר דחמור יותר, דכיון דכבר רצו וקבלו כל ישראל להתענות בכל הארבעה צומות, תו הוי להו תענית חובה, ולא התר אלא לענין עברות ומניקות שהקלו בזה לכתחילה, וכדמוכח בגמרא דלא הזכיר אלא לענין תשעה באב שמתענות ומשלימות בו. אמנם בקובץ שער הרמב"ם כתב, כמדמה שראיתי בכתב קדשו של הגאון מהר"ר עמרם ו"ל להקל בזה אף בשאר תעניות, והכל לפי ראות עינים, עד כאן לשונו: * אין להתענות. עין באלה רבה בשם מעדני יום טוב שיפרכו אחר כך, וחיילה מהא דלקמן סימן תרפ"ו. והמעצב בבאור הגר"א שם יראה דאין ראיה משם לענינו, וגם לא מצאתי לעת עתה לשום אחרון שיצתיק דברי האלה רבה בזה:

וכו'. ומסתברא דעברת מקרי משעה שהכיר הולד, כדקיימא לן לענין וסתות, ומכל מקום אפשר דאפלו לאחר ארבעים יום ליצירת הולד נמי הוה לה בכלל מעברת לענין זה אם מרגשת צער, אבל בבציר מהכי נראה דהויא לה ככל הנשים לכל דבר, אם לא שמצטערת הרבה. ואם מרגשת חלשה, ^(א) אין להתמיר בה כלל [מור קציעה, עין שם]: (ד) אין להתענות. וכל שכן אם הוא חולה שאין בו סכנה, בודאי פטור מלהתענות ^(א) ואסור לו להתמיר על עצמו: (ה) אלא שנהגו להתמיר. ואם הם חלושות, נראה דאין להם להתמיר. ^(א) מכל מקום אף הצריך לאכל לא יתענג עצמו בבשר ויין, רק כפי מה שצריך. וכן הקטנים שיש להם דעת להתאבל, אף על גב שאין מחיבין לתנכם ^(א) אפלו בן שנים עשרה שנה ואפלו בתענית שעות, מכל מקום ראוי לתנכם שלא יאכלו ^(א) רק כדי קיום הגוף לחם ומים או שאר מאכל פשוט לפי התינוק, כדי שיתאבלו עם הצבור: ב (ו) מתירים ברחיצה וכו'. דבשעה שרצו וקבלו עליהם לצום בכל הארבע תעניות הנ"ל ^(א) לא קבלו עליהם שיהיו בחמור תענית צבור כהשעה באב, לפי שאין רוב הצבור יכולין לעמוד בה. ^(א) ובעל נפש יחמיר ^(א) בכלן כמו בתשעה באב, אלא שאם חל ליל טבילה יקיים עונתו, וגם בנעילת הסנדל לא יחמיר משום חובא ואטלולא, ^(א) וכן אם חל עשרה בטבת בערב שבת אין להתמיר ברחיצה בחמין מפני כבוד השבת:

שער הצייון

(ד) אליה זוטא: ב (ה) רמב"ן. ועין מגן אברהם מה שכתב לענין בעל נפש, ועין פתחי תשובה שפסק ע"ז: א (ב) פוסקים: (ג) כי בראשית ימי עבודה העבר חלוש ביותר ועניו או סגוף קל מפסידו בודאי והספן גם המעברת, לפיכך המקל נשכר בלי ספק ושם מור קציעה: (ד) חיי אדם, וכן לענין עברות ומניקות שמצטערות הרבה גם כן אסורות להתענות ושם: (ז) אחרונים: (ח) חיי אדם: (י) פוסקים: (יא) אחרונים. ועין בפעטת יקנים שכתב דעכשו אין נוהגין לרחץ בשלשה צומות, וכתב בפרי מגדים דהינו, בחמין, אבל בצונן יש לומר דשרי בשלשה צומות, והוא תדין פניו ידיו ורגליו בחמין יש לומר דשרי: (ט) דהאיגא מצוי גזרות מן עובדי גזולים, ואם כן חל עצם החיוב על השלשה צומות כמו על תשעה באב לפי דברי הרמב"ן, וגם הגר"א בבאור מסכים לדברי הרמב"ן. ועין באלה רבה בשם השל"ה דבעל נפש צריך להפסיק גם מבעוד יום: (י) ב"ח ואלה רבה: